

Babagân Bektaşiliğine ait bir ikrar erkânâmesi An agreement reference to Babagân Bektaşışip

Gönderim Tarihi / Received: 29.06.2022

Kenan Ziya TAŞ¹

Kabul Tarihi / Accepted: 14.11.2022

Doi: [10.31795/baunsobed.1137697](https://doi.org/10.31795/baunsobed.1137697)

ÖZ: Babagân Bektaşiliğinin kolektif belleğini ifade eden ve erkânını anlatan erkânâmeler, az sözle çok bilgi vermeyi amaçlayan rafine metinlerdir. Bunların birkaç istisnası hariç neredeyse tamamı Osmanlı Türkçesiyle ve Arap harfleriyle kaleme alındıkları için günümüz insanının bu metinlerden istifade etmesi söz konusu değildir. Bektaşi erkânâmelerinin günümüz Türkçesine aktarılması ve içerik analizinin yapılması, günümüz Bektaşi araştırmaları için anahtar bir role sahip olduğu gibi Bektaşiliğin Türk toplumunda doğru tanınması bakımından da önemlidir.

Bu çalışmanın konusu Babagân Bektaşiliğinde ikrar erkanını anlatan *Der Beyân-ı Ta'rîf-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye adlı erkânâmedir. Eser, Hacı Bayram Veli Üniversitesi'ne bağlı Türk Kültürü Açısından Hacı Bektaş-ı Veli Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi kütüphanesinde B 279 Dossier 112 arşiv numarasıyla ve Arnavutluk Erkanname adıyla kayıtlıdır. Klasik bir Bektaşi erkânâmesi olan metinde ikrar vererek tarikata intisap töreni anlatılmaktadır.*

Çalışmada *Der Beyân-ı Ta'rîf-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye* adlı erkânâmenin metin özellikleri ve kaynakları üzerinde durulmuş, erkânâmede yer verilen din ve tarikat uluları tespit edilmiş, erkânâmeye göre ikrar erkânının uygulanması ve bir talipte bulunması gereken inanç esasları ve ahlaki özellikleri izah edilmiştir. Metnin içeriği deşifre edildikten sonra erkânâmenin transliterasyonu yapılmış ve nihayet metnin orijinaline yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İkrar, Erkân, Erkânâme, Babagân, Bektaşilik

ABSTRACT: Erkannames, which express the collective memory of Babagan Bektashism and describe its erkan, are refined texts that aim to give more information with less words. Except for a few exceptions, since almost all of them were written in Ottoman Turkish and Arabic letters, it is not possible for today's people to benefit from these texts. The transfer of Bektashi annals to today's Turkish and the analysis of the content are important in terms of the correct recognition of Bektashism in Turkish society, as well as having a key role for today's Bektashi studies.

The subject of this study is *Der Beyân-ı Ta'rîf-i Erkan Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye Erkannâme*, which describes the confession method in Babagân Bektashism. The work is registered in the library of Hacı Bektaş-ı Veli Research Application and Research Center in terms of Turkish Culture, affiliated to Hacı Bayram Veli University, with archive number B 279 Dossier 112 and under the name Albania Erkanname. In the text, which is a classical Bektashi mandate, the ceremony of joining the sect is described by making a confession.

In the study, the text features and sources of the erkannâme named *Der Beyân-ı Ta'rîf-i Erkan Fî Tarikat 'Aliyye-i Bektaşîyye* were emphasized, the religion and sect nationalities included in the erkanname were determined, the application of the professed order according to the erkanname and the principles of belief that should be found in an aspirant. moral characteristics are explained. After the content of the text was deciphered, transliteration of the promulgation was made and finally the original of the text was included.

Keywords: Confession, Erkân, Erkânâme, Babagân, Bektashism

¹ Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi/ Fen Edebiyat Fakültesi/ Tarih Bölümü, kztas@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8866-4025>

EXTENDED ABSTRACT

Literature review

The subject of our study is *Der Beyân-ı Ta'rîf-i Erkan Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye*. The manuscript, which is registered with the archive number B 279 Dossier 112 and the name of Albania Erkanname in the library of the Hacı Bektaş-ı Veli Studies Application and Research Center in terms of Turkish Culture, affiliated to Hacı Bayram Veli University. The digital copy of the work was made by the director of the Hacı Bektaş-ı Veli Research Application and Research Center in terms of Turkish Culture, Prof. Dr. Ahmet Taşğın forwarded it to us. The manuscript that the center brought from Albania consists of a book with a burgundy cover and a cowhide (the vertical/lengthwise opening type of manuscripts also called white). The work has been transferred to digital media in 223 poses apart from the covers. All of the poses except one have two pages.

Albanian Erkanname begins with the title "Hazâ Fâtiha-i Fukarâ". There are two Arabic prayers under this title (Pos 2031-2033). After these prayers, Nad-ı Ali Prayer (Pos 2033-2036) in Arabic, *Salavâtname-i Duvanjde-i İmân Rıdvânullah* (Pos 2036-2037) and *Hazâ ed-Ducâ can Evrâd-ı İmâm-ı Hüseyin* (Pos 2038) are titled. prayers are included. After that comes the chapter called *Der Beyân-ı Ta'rîf-i Erkan Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye*, which is the subject of the study (Pos 2038-2052). The manuscript continues with the chapter entitled *Hazâ Tekbirât ve Tercümât Zirde Beyân-şod*.

The author or the copyist of the work is not reported in the text, and there is no information about him in the text. However, it is understood from the handwriting and composition of the work that the work was written by a single pen. The completion date is clearly written; In the ketebe section, it is reported that the work was completed on H. 28 Şaban 1314 (M. 1 February 1879) (Pos 2253).

The work presents the appearance of a classical erkannâme belonging to Babagan Bektashism. It is noteworthy that both the matters pertaining to sharia worships (ablution-namaz, etc.) and the matters pertaining to the cult practices (ayn'ul cem, etc.) are included. In addition, it is understood that the text has a close relationship with the texts of the futuwvetname and commandment.

The term confession has an important place in Babagân Bektashism. Because the Bektashi dervish confesses with a special ceremony and enters the road. Giving a confession is also called "taking a share" in Babagan Bektashism. The dervish, who enters the path, confesses the rules to Allah and the way of Muhammad-Ali in the presence of the muris, with a certain ceremony. The one who confesses receives blessings and faith.

The concept of Erkan has a content suitable for the Sufi tradition in Babagan Bektashism. In general, erkan, which expresses the whole of the sect rules and worship, also includes "parts of ritual that must be performed in the sect's rules and worship".

It is clearly understood that *Der Beyân-ı Ta'rîf-i Erkan Fî Sect 'Aliyye-i Bektaşîyya'* is a classical procedural text belonging to Babagân Bektashism. Because in some parts of the decree, separate expressions are given for those who are mucerred (single) and mute'ehil (married) [Pos 2039]. As it is known, the institution of Mücerrettik is an institution belonging to Babagan Bektashism.

The text of the Erkannâme is very short, and in this text, the acknowledgment is given in summary form. The erkannâme, which does not include the issues that need to be fulfilled before the ceremony, begins with the cerag-maker performing his service.

Der Beyân-ı Ta'rîf-i Erkan Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye, which was written in Turkish in the Ottoman era, is mainly composed of prose, but verse works are also included in the work. How the erkan will be carried out is described in prose, and some translators that need to be read are written in verse. Although some of the translators have a rhyming and poetic expression, they are basically prose. Some translators have Arabic verses and prayers.

Arabic verses and prayers are also included in the Erkannâme. Some of them consist of the salawat sent to the Ahl al-Bayt and the Twelve Imams. In one of them, Mr. Fatima and St. Along with Khadija, all of the Twelve Imams are mentioned by their names.

In the erkannâme named *Der Beyân-ı Ta‘rîf-i Erkan Fî Tarîkat ‘Aliyye-i Bektaşiyye*, the moral qualities that should be found in a suitor are given in bulk in the suggestion given by the master to the student. In the suggestion given by the master to the student, these moral characteristics are intertwined with the elements of belief.

The manuscript named *Der Beyân-ı Ta‘rîf-i Erkan Fî Tarîkati ‘Aliyye-i Bektaşiyye* is a classical manual of Babagân Bektashism describing the professed order. In the Erkannâme, the acknowledgment is explained in summary, only the issues in the execution of the order are given. In the text, some personalities that Bektashism considers blessed are mentioned indirectly, and the belief and moral principles of Bektashism are listed. Although the principles of belief and moral principles of Bektashism are briefly given in the text, they are extremely rich in content.

It is extremely important for Bektashism studies to bring all the erkannâmes of Babagân Bektashism into today's Turkish and present them to the use of researchers. For a correct understanding of Bektashism, it is a clear necessity to decipher the contents of the erkannâmes and even to explain them in detail.

Giriş

Bu çalışmanın konusu, Hacı Bayram Veli Üniversitesi'ne bağlı Türk Kültürü Açısından Hacı Bektaş-ı Veli Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi kütüphanesinde B 279 Dossier 112 arşiv numarasıyla ve *Arnavutluk Erkânname* adıyla kayıtlı bulunan el yazması eserde bulunan *Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarikati 'Aliyye-i Bektaşîyye* isimli bölümdür. Eserin dijital ortamdaki kopyasını Türk Kültürü Açısından Hacı Bektaş-ı Veli Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi müdürü Prof. Dr. Ahmet Taşğın tarafımıza iletmiştir. Merkezin Arnavutluk'tan getirdiği el yazması eser, bordo kapaklı sıgırdili (Beyazi de denilen yazma kitapların dikey/uzunlamasına açılan türü) bir defterden ibarettir. Eser, kapaklar dışında 223 poz halinde dijital ortama aktarılmıştır. Biri dışında diğer pozların tamamında iki sayfa vardır.

Arnavutluk Erkânname, “Hazâ Fâtîha-i Fukarâ” başlığıyla başlamaktadır. Bu başlığın altında iki Arapça dua bulunmaktadır (Poz 2031-2033). Bu dualardan sonra yine Arapça olan *Nad-ı Ali Duası* (Poz 2033-2036), *Salavâtnâme-i Duvanjde-i İmâmân Rıdvânullah* (Poz 2036-2037) ve *Hazâ ed-Du'â 'an Evrâd-ı İmâm-ı Hüseyin* (Poz 2038) başlıklı dualara yer verilmiştir. Bundan sonra çalışmanın konusu olan *Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarikati 'Aliyye-i Bektaşîyye* adlı bölüm gelmektedir (Poz 2038-2052). El yazması eser, *Hazâ Tekbirât ve Tercümât Zirde Beyân-şod* başlıklı bölümle devam etmektedir (Poz 2053-2079). On Dört Masum, On Yedi Kemberbest, On İki Post, İmanın kısımları, tarikat kıyafetlerinin anlamları, Hz. Muhammed'in ve Hacı Bektaş Veli'nin silsilesi, bazı tasavvuf ve tarikat ulularının doğum ve ölüm tarihleri, Caferi fikhına uygun olarak abdest ve namazın tarifi gibi birçok bilgiden sonra birkaç şaire ait şiirlere yer verilmiş ve nihayet eser ketebe ile tamamlanmıştır (Poz 2079-2253).

Eserin müellifi veya müstensihisi ketebede bildirilmediği gibi metin içinde de kendisi hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Ancak el yazısından ve tertibinden eserin tek kaleminden çıktığı anlaşılmaktadır. Tamamlanma tarihi ise açıkça yazılmıştır; ketebe kısmında eserin H. 28 Şaban 1314 (M. 1 Şubat 1879) tarihinde tamamlandığı bildirilmektedir (Poz 2253).

Eser, Babagân Bektaşiliğine ait klasik bir erkânname görünümü arz etmektedir. Hem şeriat ibadetlerine ait hususların (abdest-namaz vb) hem de tarikat ibadetlerine ait hususların (ayn'ül cem vb) yer alması dikkat çekicidir. Ayrıca metnin, fütüvvetname ve buyruk metinleriyle yakın ilişkisi olduğu anlaşılmaktadır. Başlıklardan biri *Hazâ Fütüvvet-nâme-i İmâm-ı Ca'feri's-Sâdik 'aleyhi rahmeti'l-hâlik* başlığını taşımaktadır (Poz 2166). Meşhur Kızılbaş şairi Pir Sultan'a ait nefeslere de yer verilmiştir (Poz 2225-2226).

Babagân Bektaşiliğinde ikrar teriminin önemli bir yeri vardır. Çünkü Bektaşî dervişi, özel bir törenle ikrar verir ve yola girer. İkrar vermeye Babagân Bektaşiliğinde “nasip almak” da denir (Soyyer, 2019: 324). Yola giren derviş, kuralları belli bir törenle mürişidin huzurunda Allah'a ve Muhammed-Ali yoluna ikrar verir. İkrar veren ise nasip ve iman alır.

Erkân kavramı, Babagân Bektaşiliğinde tasavvuf geleneğine uygun bir içeriğe sahiptir. Genel olarak tarikat kuralları ve ibadetlerinin tamamını ifade eden erkân, aynı zamanda “tarikat kurallarında ve ibadetlerinde yerine getirilmesi gereken ritüel parçaları”nı da kapsamaktadır (Özdemir, 2021: 111-130). Aynü'l cemde yerine getirilmesi gereken on iki hizmetin her biri erkân olarak kabul edilir (Noyan, 2010: 89-214).

Babagân Bektaşiliğinin ortak hafızasının ifadesi olan erkânâmeler, tarikat kural ve ibadetlerini anlatan el yazması eserlerdir. Daha kapsayıcı bir tanıma göre erkânâmeler, “Babagân Bektaşiliğinin inanç, ibadet, adap-erkânını en az bir cem erkânı etrafında anlatan, kaynağını ayet, hadis ve dini anlatılardan alan, tarikatın kolektif belleğini temsil eden, Bektaşî tekke ve dergâhlarında tarikat bağlıları tarafından derlenen, nesir ağırlıklı olmak üzere nazım-nesir karışık yazılan, genellikle gülbank ve terceman gibi yan metinlerle desteklenen, yer yer şiirsel bir üslup kullanılarak oluşturulan dini-irfani metinlerdir” (Özdemir ve Özdemir, 2022: 77). Dolayısıyla erkânâmelerin günümüz alfabetine aktarımının yapılarak değerlendirilmesi ve bu erkânâmeler arasındaki benzer ve farklı yönlerin ortaya konulması son derece önemlidir. Ancak erkânâme neşri üzerine yapılan çalışmaların oldukça az olduğunu söyleyebiliriz. (Özdemir ve Özdemir, 2022: 72-90). Makalenin yayınlanmasından sonra ikrâr erkânı (Öge, 2022a: 951-

979), tıraş erkânı (Öge, 2022b: 363-375) ve halifelik tıraş erkânı (Öge, 2022c: 1159-1174) ile ilgili çalışmalar yapılmıştır.

Bu yazının konusu olan *Der Beyân-ı Ta'rîf-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşiyye* adlı erkânâme de Babagân Bektaşiliğindeki bir ikrar törenini anlatmaktadır. Bu çalışmada *Der Beyân-ı Ta'rîf-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşiyye*'nin sadece çeviri yazısı ve orijinal metin ile yetinilmemiş, içerik analizi de yapılmıştır.

Literatür taraması

Der Beyân-ı Ta'rîf-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşiyye Nasıl Bir Metindir?

Der Beyân-ı Ta'rîf-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşiyye'nin Babagân Bektaşiliğine ait klasik bir erkânâme metni olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Çünkü erkânâmenin bazı kısımlarında mücerred (bekâr) ve müte'ehil (evli) olanlar için ayrı ayrı ifadelere yer verilmiştir [Poz 2039]. Bilindiği üzere mücerrettik kurumu Babagân Bektaşiliğine ait bir kurumdur.

Erkânâme metni oldukça kısadır ve bu metinde ikrar erkânı özet halinde verilmiştir. İkrar erkânından önce yerine getirilmesi gereken hususlara (Noyan, 2010: 75-88) hiç yer verilmeyen erkânâme, çerağcının hizmetini yerine getirmesiyle başlamaktadır.

Osmanlı çağında Türkçe ile kaleme alınan *Der Beyân-ı Ta'rîf-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşiyye*, temelde nesirden oluşsa da eserde yer yer nazım ürünlerine de yer verilmiştir. Erkânın nasıl yürütüleceği nesir olarak anlatılmış, okunması gereken bazı tercemanlar ise nazım olarak yazılmıştır. Tercemanlardan bir kısmı kafiyeli ve şiirsel bir söyleyişe sahip olsa da temelde nesirdir. Bazı tercemanlarda ise Arapça ayet ve dualar vardır.

Erkânâme nesir olarak “Bismillahirrahmanirrahim. Evvela çerâkçı olan zât ayağa kalka. Belini bağlayub dâre gele” (Poz 2038) şeklinde başlamaktadır.

Nazım olarak birkaç eser vardır. Bunlardan biri çerağcının okuduğu tercemandır:

“Çün çerâğ fahr uyandırdık Hüdâ'nın aşkına
Dü cihân fahri Muhammed Mustafa'nın aşkına
Seyyidü'l-kevneyn Hatemü'l-Enbiyâ'nın aşkına
Sâkî-i kevser 'Aliyyü'r-Murtazâ'nın aşkına
Hem Hadice Fâtıma hayrû'n-nisânın aşkına
Şâh-ı Hasan'la Şâh-ı Hüseyin-i Kerbelâ'nın aşkına
On iki sadr-ı velâyet pîşvânın aşkına
Çarde-i ma'sûm pâk Âl-i Abânın aşkına
Hazret-i Hünkâr kutbü'l-evliyânın aşkına
Haşre dek yansun yakılsun billahi anın aşkına.” (Poz 2040-2041)

Erkânâmede şiirsel söyleyişe sahip olan ama nazım olmayan çok sayıda tercemana da yer verilmiştir ki, esasen tercemanların ana kütesini bu tür metinler oluşturur. Çerağcının okuduğu şu terceman bir örnek olarak verilebilir:

“Allah Allah.

Özüm dârde, yüzüm yerde, erenler meydânında, hak huzurunda, Muhammed 'Ali divânında, (mücerred ise) canım kurbân tenim tercümân, (müte'ehil ise) cânım kurbân mâlım tercümân. Bu fakirden ağrınmış, incinmiş, gücenmiş cân karındâş var ise dile gelsün, bile gelsün. Hakkımı talep eylesün.

Allah Eyvallah” [Poz 2038-2039].

Erkânâmede Arapça ayet ve dualar da yer almaktadır. Bunların bir kısmı Ehlibeyt'e ve On İki İmam'a gönderilen salavatlardan ibarettir. Bunlardan birinde Hz. Fatıma ve Hz. Hatice ile birlikte On İki İmam'ın tamamı isimleriyle anılmaktadır:

“Allahümme sallı 'ala seydidina Muhammedin ve 'Aliyyin ve'l-Hadicetü ve'l-Fatimatü ve'l-Hasan ve'l-Hüseyin nesli zekiyyen ve Zeyne'l-âbid ve'l Bâkır ve's-Sâdık ve'l-Kâ-zım ve'r-Rızâ'i ve't-Takî ve'n-Nakiyyi ve haze'l-Askari ve'l-Mehdillezi hüccetü'l-kâ'im yadribu bi's-seyfi bi-hükmi ezeliyyen ebdiiyyen salavâtullahi ve selâmuhu 'aleyhim ecma'in.” (Poz 2048-2049).

Özetle, *Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye* Babagân Bektaşiliğine ait klasik bir erkânâme'dir. Eser, çoğunlukla nesir olarak kaleme alınsa da yer yer nazımlara da yer verilmiştir.

Erkânâme'de Yer Alan Ayetler

Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'de çok sayıda ayete yer verilmiştir. Özellikle ayetlerin erkânda uygulanan ritüellerle örtüştüğü dikkat çekmektedir. Mesela çerağcının "Onların alâmetleri yüzlerindeki secde izleridir" anlamındaki Fetih suresinin 29. ayetindeki "Simâhüm fî vücûhihim min eseri's-sü'üd" bölümünü okumadan önce ve okuduktan sonra niyaz etmesi (Poz 2041) yani secdeye kapanması bu ayet-ibâdet uyumuna güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Erkânâme'de Kur'an-ı Kerim'de yer alan A'râf/23, Bakara/115, Fetih/29, Tahrîm/6, Bakara/58, İnsân/28, Bakara/135, Âl-i İmrân/97, Fetih/10, Haşr/18, Tahrîm/8, Bakara/222, Kasas/88, Bakara/115, Fetih/29 ayetlere yer verilmiştir. Erkânâme'de geçen ayetlerin mealleri şu şekildedir:

"Dediler ki: "Rabbimiz! Biz kendimize zulüm ettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden olursun." A'râf/23

"Doğu da, Batı da (tüm yeryüzü) Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü işte oradadır. Şüphesiz Allah, lütfu geniş olanıdır, hakkıyla bilendir." Bakara/115

"Muhammed, Allah'ın Resulüdür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler. Onların, rükû ve secde halinde, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk istediklerini görürsün. Onların secde eseri olan alâmetleri yüzlerindedir. İşte bu, onların Tevrat'ta ve İncil'de anlatılan durumlarıdır: Onlar filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ziraatçıların hoşuna giden bir ekin gibidirler. Allah kendileri sebebiyle inkârcıları öfkelenmek için onları böyle sağlam ve dirençli kılar. Allah, içlerinden iman edip salih amel işleyenlere bir bağışlama ve büyük bir mükâfat vaad etmiştir." Fetih/29

"Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. O ateşin başında gayet katı, çetin, Allah'ın kendilerine verdiği emirlere karşı gelmeyen ve kendilerine emredilen şeyi yapan melekler vardır." Tahrîm/6

"Hani, "Şu memlekete girin. Orada dilediğiniz gibi, bol bol yiyin. Kapısından eğilerek tevazu ile girin ve "hıttâ!" (Ya Rabbi, bizi affet) deyin ki, biz de sizin hatalarınızı bağışlayalım. İyilik edenlere ise daha da fazlasını vereceğiz" demiştik." Bakara/58

"Onları biz yarattık ve eklemelerini (birbirine) biz bağladık. Dilediğimizde (onları yok eder) yerlerine benzerlerini getiririz." İnsân/28

"(Yahudiler) "Yahudi olun" ve (Hıristiyanlar da) "Hıristiyan olun ki doğru yolu bulasınız" dediler. De ki: "Hayır, hakka yönelen İbrahim'in dinine uyarız. O, Allah'a ortak koşanlardan değildir." Bakara/135

"Onda apaçık deliller, Makam-ı İbrahim vardır. Oraya kim girerse, güven içinde olur. Yolculuğuna gücü yetenlerin haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse (bu hakkı tanınmazsa), şüphesiz Allah bütün âlemlerden müstağnidir. (Kimseye muhtaç değildir, her şey ona muhtaçtır.)" Âl-i İmrân/97

"Sana biat edenler ancak Allah'a biat etmiş olurlar. Allah'ın eli onların ellerinin üzerindedir. Verdiği sözden dönen kendi aleyhine dönmüş olur. Allah'a verdiği sözü yerine getirene, Allah büyük bir mükâfat verecektir." Fetih/10

"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve herkes, yarın için önceden ne göndermiş olduğuna baksın. Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır." Haşr/18

“Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle tövbe edin. Belki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter ve peygamberi ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokar. Onların nurları önlerinden ve sağlarından aydınlattır, gider. "Ey Rabbimiz! nûrumuzu bizim için tamamla, bizi bağışla; çünkü senin her şeye hakkıyla gücün yeter" derler.” Tahrîm/8

“Sana kadınların ay halini sorarlar. De ki: "O bir ezadır (rahatsızlıktır). Ay halinde kadınlardan uzak durun. Temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın. Temizlendikleri vakit, Allah'ın size emrettiği yerden onlara yaklaşın. Şüphesiz Allah çok tövbe edenleri sever, çok temizlenenleri sever." Bakara/222

“Sen Allah ile beraber başka bir ilaha ibadet etme. Ondan başka hiçbir ilah yoktur. Onun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O'nundur ve kesinlikle O'na döndürüleceksiniz.” Kasas/88

“Doğu da, Batı da (tüm yeryüzü) Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü işte oradadır. Şüphesiz Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.” Bakara/115

“Muhammed, Allah'ın Resulüdür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler. Onların, rükû ve secde halinde, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk istediklerini görürsün. Onların secde eseri olan alametleri yüzlerindedir. İşte bu, onların Tevrat'ta ve İncil'de anlatılan durumlarıdır: Onlar filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ziraatçıların hoşuna giden bir ekin gibidirler. Allah kendileri sebebiyle inkârcıları öfkelenmek için onları böyle sağlam ve dirençli kılar. Allah, içlerinden iman edip salih amel işleyenlere bir bağışlama ve büyük bir mükâfat vaad etmiştir.” Fetih/29

Babagân Bektaşiliğine ait erkânâmeleri dikkatle incelediğimizde çok sayıda ayete yer verildiği görülmektedir. Bu bakımdan erkânâmelerin kaynakları arasında Kur'an-ı Kerim mutlaka sayılmalıdır.

Erkânâmede yer alan din ve tarikat uluları

Bektaşiler tarafından ulu ve kutlu sayılan birçok tarikat büyüğü *Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'*de yer almıştır. Bu kişilerin başında İslam peygamberi Hz. Muhammed ve Ehlibeyt'i gelmektedir. Peygamberlerden Hz. İbrahim ile Hz. İsmail, Hz. Muhammed'in eşi Hz. Hatice, kızı Hz. Fatıma, Hz. Ali ve On İki İmam ayrıca meleklerden vahiy meleği Cebrail anılmıştır.

Babagân Bektaşiliğinde kutlu kişiler olarak tanınan bu isimlerin hakkında yeterince çalışma olduğu için ayrıntılı bilgi verilmemiştir. Ancak bu kişilerin *Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'*de yer aldığı yönlerini izah etmekle yetinilmiştir.

Peygamberler

*Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'*de yer alan peygamberler Hz. Muhammed, Hz.İbrahim ve Hz. İsmail'den ibarettir.

Hz. Muhammed: *Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'*de Hz. Muhammed, Muhammed Ali (Poz 2039, 2040, 2042), Fahr-i Cihan (Poz 2040), Muhammed Mustafa (Poz 2040), Resul Ahmed Mürsel (Poz 2041), Seyyidü'l-Kevneyn Hatemü'l-Enbiyâ (Poz 2041) gibi lakaplarıyla anılmıştır. Özellikle salavat verilecek yerlerde “Ber cemâl-i Muhammed” denilerek İslam Peygamberinin adı zikredilmiştir. Peygamber, son peygamber gibi sıfatlarının yanında Hz. Muhammed'in mürşitlik sıfatı da anılmıştır (Poz 2047).

Hz. İbrahim: *Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'*de Hz. İbrahim iki yerde geçmiştir. Birincisinde tıg bend tercemanında yer verilen bir Kur'an-ı Kerim ayetidir. “Hayır.

İbrâhîm'in dîni haniftir (hidayete ermiştir)" anlamındaki Bakara suresinin 135. ayetinde yer alan "Bel millete İbrâhîme hanifâ" (Poz 2043) ifadesidir. İkincisi ise mürşidin talibi rehberden teslim aldıktan sonra okuduğu tercemanda yer alan "... kurbân-ı Hâlil..." (Poz 2046) terkididir. Burada Hz. İbrahim'in lakaplarından Halil üzerinden oğlu İsmail'i kurban etme kıssasına atıfta bulunulmuştur.

Hz. İsmail: *Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'*de yer verilen son peygamber Hz. İsmail'dir. Sadece bir yerde "... tekbîr-i İsmâ'il ..." (Poz 2046) şeklinde geçer. Mürşidin talibi rehberden teslim aldıktan sonra okuduğu tercemanda geçen bu ifade Hz. İsmail'in babası Hz. İbrahim tarafından kurban edilme kıssasına gönderme yapılarak talibin hak yolunda canından geçmesi sembolize edilmiştir.

Ehlibeyt ve On İki İmam

*Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'*de yer verilen Babagân Bektaşîliği açısından kutlu şahsiyetler arasında Ehlibeyt ve On İki İmam gelmektedir. Daha çok "Muhammed'in soyu" anlamına gelen "âl-i Muhammed" olarak geçen Hz. Muhammed'in Ehlibeyt'i, "Âl-i 'Abâ" (Poz 2041) olarak da anılmıştır. Al-i Aba, Hz. Muhammed'in abasının altına alarak "Bunlar benim Ehlibeyt'imdir" dediği kendisiyle beraber beş kişiyi (Hz. Fatıma, Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin) ifade eder.

Hz. Hatice ve Hz. Fatıma: Hz. Muhammed'in eşi Hz. Hatice ile kızı Hz. Fatıma, erkânâme de geçen kişiler arasındadır. İkisi de iki kere arka arkaya anılmıştır. Birincisinde "Allahümme salli 'ala seyyidina Muhammedin ve 'Aliyyin ve'l-Hadîcetü ve'l-Fatimatü ..." (Poz 2048-2049) şeklindeki salavat cümlesinde anılmıştır. İkincisinde ise çerağ tercemanında yer alan "Hem Hadice Fâtıma hayrû'n-nisânın 'aşkına" (Poz 2040) mısrasında Hz. Hatice ve Hz. Fatıma zikredilmiştir.

On İki İmam: Babagân Bektaşîliğinde merkezi inançlardan biri olan İmamet veya Velayet inancına (Oytan, 1960: 31) temel teşkil eden On İki İmam, *Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'*de hem isim isim sayılmakta hem de bu ifade topluluk adı olarak geçmektedir.

On İki İmam'dan en fazla anılan kişi Hz. Ali'dir. Muhammed Ali (Poz 2039, 2040, 2042), Muhammed'le 'Ali (Poz 2039), Aliyyü'r-Murteza (Poz 2040), Murteza (Poz 2050), Sâkî-i Kevser (Poz 2040), Şâh-ı Velâyet (Poz 2050) gibi isim ve lakaplarıyla anılan Hz. Ali'nin rehberlik (Poz 2048) sıfatına da atıf yapılmıştır.

"Ber cemâl-i Muhammed kemâl İmâm Hasan İmâm Hüseyin 'Ali râ bülende salavât..." şeklinde sıklıkla yer verilen salavat cümlelerinde İmam Hasan ve İmam Hüseyin'in isimleri de erkânâme de yer almıştır. Çerağ tercemanında Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'den bahsedilmektedir (Poz 2041). Ayrıca bir başka tercemanda "Be-hakk-ı Murtezâ ve âl-i dergâh-ı Hüseyin-i Kerbelâ" (Poz 2051) denilerek Hz. Hüseyin'in Kerbela'daki ulu dergâhı saygıyla anılmıştır.

On İki İmam'ın tek tek isimleriyle anıldığı yerler de vardır. Arapça okunan bir salavat metninde Hz. Muhammed, Hz. Hatice ve Hz. Fatıma ile birlikte On İki İmam'ın da isimleri tek tek anılmıştır (Poz 2048-2049).

Erkânâme de On İki İmam topluluk adı olarak geçmektedir. Çerağ tercemanında yer alan "On iki sadr-ı velâyet pişvânın 'aşkına" (Poz 2041) mısraında, On İki İmam'ı topluluk adı olarak anmaktadır.

On İki İmam'ın altıncısı İmam Cafer Sadık'a, Caferi mezhebi bağlamında *Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'*de yer verilmiştir. Mürşidin talibe verdiği telkinler arasında mezhebinin "İmam Cafer Sadık" olduğu da vardır (Poz 2048).

Melekler

*Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'*de yer verilen tek melek vahiy meleği Cebrail'dir. Mürşidin talibi rehberden teslim aldıktan sonra okuduğu tercemanda yer alan "... delîl-i

Cebrâ'il ..." ifadesiyle, Hz. İbrahim oğlu Hz. İsmail'i kurban ederken Cebrail'in kurban getirmesine gönderme yapılmaktadır. Delil, "Bektaş meydanında çerağı uyandırmak için kullanılan küçük mum"a (Soyyer, 2019: 143) verilen isimdir. Cebrail, burada mum ışığıyla yani nurla sembolize edilmiştir.

Hünkâr Hacı Bektaş Veli

*Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'*de adı geçen kişilerden biri de Hünkâr Hacı Bektaş Veli'dir. Bektaşî tarikatının kurucusu olarak kabul edilen Hacı Bektaş Veli'nin bir Bektaşî erkannamesinde yer alması gayet doğaldır. Çerağcının okuduğu tercemanlardan birinde "Ayn-ı cem' olub kâ'ide-i Hünkâr Hacı Bektâş Veli" denilerek (Poz 2042) uygulanan ayn'ül cemin Hacı Bektaş Veli'nin kurallarına göre yapıldığı söylenmektedir. Rehberin dört kapı verdikten sonra yaptığı konuşmada talibin "Hazret-i Hünkâr Hacı Bektâş Veli efendimizin katârına katılmak" (Poz 2045) istediğini söyler ve bu konuda razılık ister. Mürşit de "Çün pirimiz Hünkâr Hacı Bektâş Veli muhibb-i âl-i ashâb" (Poz 2045) diyerek ayn'ül cem erenlerine razı olup olmadıklarını sorar. Mürşidin talibe verdiği telkinler arasında pirinin Hünkâr Hacı Bektâş Veli olduğu hususuna da yer verilmiştir (Poz 2048). Çerağ tercemanında "Hazret-i Hünkâr kutbül-evliyânın 'aşkına" (Poz 2041) mısrasında Hacı Bektaş Veli, evliyaların kutbu olarak anılmıştır.

Erkânâmeye göre ikrar erkânın uygulanması

*Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'*ye göre ikrar erkânının uygulanma aşamaları şu şekildedir:

- 1) Çerağcının ayağa kalkıp belini bağlaması ve dara durması [Poz 2038].
- 2) Çerağcının niyaz ederek ocak çerâğından delili uyarması [Poz 2039].
- 3) Çerağcının eşikten aşağı inmesi, ayağını mühürleyerek darda durması [Poz 2039].
- 4) Çerağcının bütün çerâğları uyarması [Poz 2040].
- 5) Çerağcının adâb ile üç adım geri çekilmesi [Poz 2040].
- 6) Çerağcının eşikten aşağı inmesi, ayağını mühürleyerek darda durması [Poz 2040].
- 7) Çerağcının delili sır etmesi (söndürmesi) [Poz 2041].
- 8) Çerağcının ayağını mühürleyerek darda durması [Poz 2041].
- 9) Çerağcının meydana niyaz etmesi [Poz 2041].
- 10) Çerağcının delili dedenin sağ yanına koyması [Poz 2041].
- 11) Çerağcının rehber, postlara, ocağa, çerâğa ve cümle lâyıık olanlara niyâz etmesi [Poz 2041].
- 12) Çerağcının yerine oturması [Poz 2042].
- 13) Rehberin kalkıp niyaz etmesi ve mürşitten haklı hayırlı alması [Poz 2042].
- 14) Çerağcının ayağını mühürleyerek darda durması [Poz 2042].
- 15) Rehberin kalkıp darda durması [Poz 2042].
- 16) Rehberin niyaz etmesi [Poz 2043].
- 17) Talibi elinden tutut meydandan dışarıya çıkarması [Poz 2043].
- 18) Rehberin talibin başından külahını çıkarması [Poz 2043].
- 19) Rehberin talibin tığbendini alıp mürşide teslim etmesi ve külahını alıp kapıya geçmesi [Poz 2043].
- 20) Mürşidin tığbende üç düğüm atıp rehberine vermesi ve rehberin tığbendi alıp talibin boynuna takması [Poz 2043].
- 21) Rehberin talibi kapıya çekmesi [Poz 2043].
- 22) Rehber dört kapı selâmı vermesi [Poz 2044].
- 23) Rehberin talibi çekip getirmesi ve mürşide teslim etmesi [Poz 2046].
- 24) Mürşidin talibi dergüş etmesi ve telkin vermesi [Poz 2046].
- 25) Mürşidin tâlibi tekbirlemesi ve talibin elini adaba göre kendi eline alıp ayet ve dualar okuması [Poz 2048].
- 26) Mürşidin talibi rehberine teslim etmesi [Poz 2049].
- 27) Rehberin talibi alarak peymânçeye geçmesi [Poz 2049].
- 28) Mürşidin dua etmesi [Poz 2050].
- 29) Rehberle talibin, mürşidin önünde niyaz etmesi [Poz 2050].
- 30) Rehberle talibin, mürşide, 'ayn-ı cem' erenlerine ve cümle lâyıık olan yerlere niyaz etmesi [Poz 2050].

- 31) Rehberin talibi kapıya getirmesi [Poz 2050].
- 32) Mürşidin dua etmesi [Poz 2050].
- 33) Rehberin talible beraber mürşide ve her yere niyaz etmesi [Poz 2050-2051].
- 34) Rehberin talibi kapıya getirmesi [Poz 2051].
- 35) Rehberin taliple yerine oturması ve talibe niyaz etmesi [Poz 2051].
- 36) Rehberin kapıya geçmesi [Poz 2051].
- 37) Rehberin mürşide niyaz etmesi ve tekrar kapıya geçmesi [Poz 2051].
- 38) Rehberin yerine oturması [Poz 2051].
- 39) Mürşidin erkânın bittiğine dair dua okuması [Poz 2052].
- 40) Muhabbet meclisinin açılması [Poz 2052].

Bektaşî erkânâmelerinin tamamı incelenerek benzeyen ve ayrışan hususların tespit edilmesi için ayrı bir çalışma yapılmalıdır.

Erkânâmeye göre bir talipte bulunması gereken inanç esasları ve ahlaki özellikler

Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye adlı erkânâmede bir talipte bulunması gereken ahlaki hasletler mürşidin talibe verdiği telkinde toplu halde verilmiştir. Mürşidin talibe verdiği telkinde bu ahlaki özellikler inanç unsurlarıyla içiçedir. Metinde yer verilen Bektaşî inanç esasları ve ahlaki özellikleri şöyledir:

İnanç esasları: Hakkı özünde mevcut bilmek, mürşidini Hz. Muhammed bilmek, Rehberini Hz. Ali bilmek, On İki İmam'a iman getirmek, mezhebini bir bilip İmâm-ı Cafer Sâdık mezhebine bağlı olmak, Güruhu Naci'ye mensup olduğunu bilmek, pirini Hünkâr Hacı Bektaş Veli bilmek, mürşidini pirin yani Hacı Bektaş Veli'nin varisi bilmek, rehberini peder (baba) bilmek, ikrarını saf eylemek yani hem dille hem amelle hem de gönülle iman etmek (Poz 2047-2048).

Ahlaki özellikler: Yalan söylememek, gıybet etmemek, şehvetperest olmamak, kibir ve kin tutmamak, kimseye haset etmemek, gördüğünü örtmek, görmediğini söylememek, elinin ermediği yere el uzatmamak, sözünün geçmediği yere söz söylememek, ibretle bakmak, hilimle söylemek, küçüğe izzet, büyüğe hizmet eylemek, her esrarı erenlere ağâh olmak, özünü tarikatte sâbitkadem eylemek. (Poz 2047-2048).

Sonuç

Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye adlı el yazması eser, ikrar erkânını anlatan Babagân Bektaşîliğine ait klasik bir erkânâmedir. Erkânâmede ikrar erkânı özet olarak anlatılmış sadece erkânın icra edilmişindeki hususlara yer verilmiştir. Metin içinde dolaylı olarak Bektaşîliğin kutlu bildiği bazı şahsiyetler anılmış, Bektaşîliğin inanç ve ahlaki ilkeleri sıralanmıştır. Bektaşîliğin inanç esasları ve ahlaki ilkeleri metinde kısaca verilse de muhteva bakımından son derece zengindir.

Babagân Bektaşîliğine ait bütün erkânâmelerin günümüz Türkçesine kazandırılması ve araştırmacıların istifadesine sunulması Bektaşîlik araştırmaları için son derece önemlidir. Bektaşîliğin doğru anlaşılması için erkânâmelerin içeriğinin deşifre edilmesi hatta detaylı şekilde açıklanması açık bir zorunluluktur.

Kaynakça

- Kur'an-ı Kerim Me'âli*, Diyanet İşleri Başkanlığı (2011). (Haz. Altuntaş Halil - Şahin Muzaffer). Yenigün Mat. San. Tic. Ltd.. Şti.
- Noyan, B. (2010). *Bütün yönleriyle Bektaşîlik ve Alevilik (8. Cilt)* Ankara: Ardıç Yayınları.
- Oytan, M. T. (1956). *Bektaşîliğin içyüzü: Dibi köşesi yüzü ve astarı nedir?* İstanbul: İstanbul Maarif Kitaphanesi.
- Öge, M. (2022a). Risâle-i Merâsim-i Bektaşî Adlı Esere Göre Bektaşî Nasıl İkrar Verir?. *Vakanüvis - Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7 (2), 951-979.

- Öge, M. (2022b). Babagân Bektaşılığına ait bir tıraş erkânnâmesi ‘Der Beyân-ı Erkân-ı Tırâş ve İntisâb-ı Tarîk-i Bektâşîyye’. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 103 (Eylül 2022), 363-375.
- Öge, M. (2022c). Bektaşî Tarikatına Ait Bir Halifelik Tıraş Erkânnâmesi: “Menzil-i Hilâfet Tıraş-ı Erkân”. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12 (2), 1159-1174.
- Özdemir, A. R. (2021). “Alevi-Bektaşî yolunda anlam ve özellikleriyle ‘Erkan’ kavramı”. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi (SBARD)* 37, 111-130.
- Özdemir, Ö. ve Özdemir A. R. (2022). Babagân Bektaşılığının kolektif belleği: Erkânnâmeler ve Türkiye’deki Neşri. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 15 (37) , 72-90
- Soyyer, A. Y. (2019). *Hünkâr: Ansiklopedik Bektaşilik Sözlüğü*. İstanbul: Post Yayınevi.

Etik kurul onayı

Bu araştırma etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer almaktadır.

Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Ekler

Ek-1: Der Beyân-ı Ta’rîf-i Erkân Fî Tarîkati ‘Aliyye-i Bektaşîyye’nin Çeviriyazısı

Der Beyân-ı Ta’rîf-i Erkân fî Tarîkati ‘Aliyye-i Bektaşîyye

Bismillahirrahmanirrahim.

Evvela çerâkçı olan zât ayağa kalka. Belini bağlayub dâre gele. Bu dâr tercümânını anda okuya:
Bismi’ş-Şâh.

*Rabbenâ zalemnâ enfüsina ve in lem teffir lenâ ve terhamnâ lenekü nenne mine’l-hâsırîne.*²

Allah Allah.

Özüm dârde, yüziüm yerde, erenler meydânında, hak huzurunda, Muhammed ‘Ali divânında, (mücerred ise) canım kurbân tenim tercümân, (müte’ehil ise) cânım kurbân mâlim tercümân. Bu fakirden ağrınmış, incinmiş, gücenmiş cân karındaş var ise [Poz 2039] dile gelsün, bile gelsün. Hakkını taleb eylesün.

Allah Eyvallah.

Andan cümle erenler râzı olub Hû diyeler. Çerâkçı anda niyaz idüb yürüye. Dedenin yanından delili alub ocak çerâğından uyara ve uyarırken bu tercümânı okuya:

Bismi’ş-Şâh.

Çerâğ nûr-ı Muhammed ‘Ali’den doğub semşle mâh-ı fakîr bir zerre âlem destur.

Allah Eyvallah

Yâhûd bu tercümânı okuya:

Bismi’ş-Şâh.

Çerâğ ruşen, fahr-ı dervîşân, himmet-i pîrân, pîr-i Horasan.

Ber cemâl-i Muhammed kemâl İmâm Hasan İmâm-ı Hüseyin ‘ali râ bülende salavât

Andan çekilüb eşikden aşağı ine ve anda mühr-i pâ dura bunu okuya:

Bismi’ş-Şâh.

Çerâğ-ı evliyâ nûr-ı semâvât ki, bu menzildir, ol tûr-ı münâcât kaçankim ruşen ola. Kıl niyâzı Muhammed’le ‘Ali’ye.

Ve bir salavât ber cemâl-i Muhammed ‘ila âhirihi.

[Poz 2040] Andan varub çerâğları tekmilen uyara ve uyarırken bu tercümânı okuya:

Bismi’ş-Şâh.

Seyyidi’s-sâdât, muhabbetü’s-sâdât, hülâsa-i mevcû-dat, şefî’-i yevmü’l-’arasat.

² “Her ikisi, "Rabbimiz! Kendimize yazık ettik; bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen biz kaybedenlerden oluruz" dediler.” Araf/23.

Muhammed Mustafa râ salavât.

Cümle çerakları uyandırdıktan sonra adâb ile üç adım girü çekile bu tercümânı okuya:

Bismi'ş-Şâh.

Rûşen oldu çünkü kânun çerâğ-ı evliyâ.

Ehl-i fukara oldu burhân delil rehnumâ.

Virelim cândan salavât ez derûn bî-riyâ

Hem resul Ahmed Mürsel 'Aliyyü'r-Murtaza.

Ber cemâl-i Muhammed ila âhire...

Andan çekile işikden aşağı inüb mühr-i pâ dura bu tercümânı okuya:

Bismi'ş-Şâh

Çün çerâğ fahr uyandırdık Hüda'nın aşkına

Dü cihân fahri Muhammed Mustafa'nın aşkına

Seyyidü'l-kevneyn Hatemü'l-Enbiyâ'nın aşkına

Sâkî-i kevser 'Aliyyü'r-Murtazâ'nın aşkına

Hem Hadice Fâtıma hayrû'n-nisânın aşkına

[Poz 2041] *Şâh-ı Hasan'la Şâh-ı Hüseyin-i Kerbelâ'nın aşkına*

On iki sadr-ı velâyet pîşvânın aşkına

Çarde-i mâ süm pâk Âl-i 'Abânın aşkına

Hazret-i Hünkâr kutbü'l-evliyânın aşkına

Haşre dek yansun yakılsun billahi anın aşkına.

Ber cemâl-i Muhammed ila âhirihi...

Andan mürşid du'â ide. Hû diyeler. Çerâkçı dahî delili sırr idüb işiğinde niyâz ide. Andan ilerü varub mürşidin karşusunda mühr-i pâ dura. Bu tercümânı okuya:

Bismi'ş-Şâh.

Ve lillahi'l-meşriki ve'l-mağribi feeyneme tûvellu fesemme vechullahi.³

Simâhüm fi vücûhihim min eseri's-süciid.⁴

deyüb niyâz ide. Ve niyâz ederken delili dedenin sağ yanına koya. Andan rehber ve postlara ve ocağa ve çerâğa ve cümle lâyık olan yerlere niyâz dahî çekile. Eşiğe gelüb bu tercümânı okuya:

Bismi'ş-Şâh. Allah dost.

[Poz 2042] *Hâzır gâ'ib zâhir bâtın ayn-ı cem erenlerinin gül cemâllerine aşk.*

Andan çerâkçı geçüb yerine otura ve otururken bu tercümânı okuya:

Bismi'ş-Şâh.

Sırr-ı cemâl dost bi-vech hutut-ı heft-i âdem der-mihrâbü's-sitte çâr-kuşe-i post. 'Ayn-ı cem erenlerine Hû Dost.

Allah Eyvallah.

Andan rehber kalkub niyâzı ve erkânı icrâ ide. Ve mürşidden haklı hayırlı alub yine kendü yerine otura. Ba`dehu tekrar çerâkçı kalka dedenin karşusunda mühr-i pâ dura. Bu tercümânı okuya:

Bismi'ş-Şâh.

Çerâğ nûr-ı Muhammed 'Ali ruşen olmuş ezeliden ezeli.

'Ayn-ı cem olub kâ'ide-i Hünkâr Hacı Bektâş Veli.

Ber cemâl-i Hasan Hüseyin oldu envâr eyvallah havâlet yâ İmâm-ı Rıza.

Hû Dost.

Ba`dehu rehber kalka dâre gele dâr tercümânını o kuya. Mürşid dahî özri kabul ide Hû **[Poz 2043]** diyeler. Rehber erkân üzere niyâz ve tâlibi elinden tutub taşra çıkara ve başından külâhı çıkara ve çıkarırken bu tercümânı okuya:

Bismi'ş-Şâh.

Yâ eyyuhellezine amenu kû enfüsekiim ve ehliküm nâren.⁵ Ve yağfir leküm hatâyakiim ve senezidü'l-muhsinin.⁶

Ber cemâl-i Muhammed kemâl İmâm Hasan İmâm Hüseyin 'Ali râ bülende salavât.

³ "Doğu da batı da Allah'ındır, nereye dönerseniz Allah'ın yönü orasıdır." Bakara/115'den bölüm.

⁴ "Onların alâmetleri yüzlerindeki secde izleridir." Fetih/29'dan bölüm.

⁵ "Ey inananlar! Kendinizi ve çocuk çocuğunuzu cehennem ateşinden koruyun." Tahrim/6'dan bölüm.

⁶ "Biz de yanılmalarınızı bağışlarız, iyilere daha da artırırız" demiştik." Bakara/58'den bölüm.

Andan tâlibin tığbendini alub mürşide teslim ide ve külâhını alub kapuya geçe. Bu tercümânı okuya:

Bismi 'ş-Şâh.

Ve izâ şüunâ beddelnâ emsâlehüm tebdilen.⁷

Ber cemâl-i Muhammed ilâ âhirihi...

Andan mürşid tığ bende üç düğüm idüb rehber vire rehber dahî tığ bendi alub tâlibin boynuna taka ve takarken bu tercümânı okuya:

Bismi 'ş-Şâh.

Bel millete İbrâhime hanifen.⁸

Ve men dehalehu kâne âminen.⁹

Ber cemâl-i Muhammed kemâl İmâm Hasan İmâm Hüseyin 'Ali râ bülende salavât...

[Poz 2044] Andan rehber tâlibi kapuya çeke ve kendüsü bu tercümânı okuya:

Bismi 'ş-Şâh.

'Arsâ-i hakda durub dâr-ı irâdetde özüm.

Hâk-ı dergâh oluben secde-i vuslatde yüzüm.

Her ne kim fermân olursa şâhâ mürüvvetde bu sözüm.

Muntazır-ı lütf olub izn ve icâbetde gözüm.

Ber cemâl-i Muhammed ila âhirihi...

Andan rehber dört kapuya selâm virüb şöyle söyleye:

Esselâmü aleyküm şeri'at erenleri.

Esselâmü aleyküm tarikat pîrleri.

Esselâmü aleyküm ma'rifet kâmilleri.

Esselâmü aleyküm hakikat şâhları.

Özü dârde, yüzü yerde, boynu bağı, ciğeri dağı, (mücerred) ise erenlere koç kurbânımız vardır. Falan nâm (müte'ehhil) ise erenlere bir kuzulu kurbânımız vardır. Hazret-i Hünkâr Hacı Bektâş Veli efendimizin katârına katılmak ister. Bu hususda emr-i mürşid ne buyurulu(r).

Allah eyvallah.

[Poz 2046] Andan mürşid bu tercümânı okuya:

Bismi 'ş-Şâh.

Seyyidü's-sadât, muhabbetü's-sadât, hülâsa-i mevcûdât, Muhammed Mustafa râ salavât. Çün pirimiz Hünkâr Hacı Bektâş Veli muhibb-i âl-i ashâb. Ehl-i şeri'at ve sahib-i tarikat erleri ve hakikat ihtiyârları ve ma'rifet kâmilleri bir mûnis ve mü'min 'aşık boynu bağı kül olmak diler. İşbu husûsda re'y-i ma'rifetinizi taleb eyler cemâ'at.

Dahî Hû diyeler. Andan rehber tâlibi çeküb getüre. Mürşide teslim ide. Mürşid dahî tâlibi dergüş idüb bu tercümânı ve bu âyetleri okuya:

Bismi 'ş-Şâh.

Fermâni celîl, kurbân-ı Hâlîl, delîl-i Cebrâ'il, tekbîr-i İsmâ'il. Allahü Ekber. Allahü Ekber. Lâ ilahe illallahu vallahu ekber. Allahü Ekber ve lillahi'l-hamd.

Sübhânellahü ve'l-hamdü lillahi velâ ilâhe illa'llahu vallahü ekber velâ havle velâ kuvvete illa bi'llahi'l-'aliyyü'l-'azîm¹⁰

[Poz 2047] *Estağfurullah. Estağfurullah. Estağfurullah.¹¹*

Min külli za-zenbin eznebetehu 'amden evsehven ev hatâen evsırren ev 'alâniyyeten ve etûbu ileyhi min zenbi'llezi â'lemü ve min zenbi'llezi lâ â'lemü inneke ente 'allamü'l-guyûbi settârü'l-'uyubi gaffârü'l zunubi tevvâbu'r-rahîmü estağfirullah şâkiren lillah.¹²

Ve bunu telkîn ide:

⁷ "Dilersek onları benzerleri ile değiştiririz." İnsan/28'den bölüm.

⁸ "Hayır. İbrâhîm'in dîni haniftir (hidayete ermiştir)." Bakara/135'den bölüm.

⁹ "Ve kim oraya girerse emin (emniyette) olur." Al-i İmran/97'den bölüm.

¹⁰ **Türkçesi:** Allah şerikten ve kusurdan uzaktır. Her türlü hamd ve minnet Allah'a mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur. Güç ve kuvvet ancak yüce ve azamet sahibi olan Allah'a mahsustur.

¹¹ **Türkçesi:** Yüce Allah'tan kusur ve hatalarımın bağışlanmasını dilerim. Yüce Allah'tan kusur ve hatalarımın bağışlanmasını dilerim. Yüce Allah'tan kusur ve hatalarımın bağışlanmasını dilerim.

¹² **Türkçesi:** Tasarlayarak, isteyerek, istemeyerek veya hata olarak gizlice veya açıktan yapmış olduğum tüm günahlarımı kimse bilmez. Ama sen gaybi en iyi bilensin. Ey günahları bağışlayan, tevbeleri kabul eden merhametli. Senden bağışlanma diliyorum. Allah için şükrediyorum.

Ey tâlib, On İki İmam'a imân getir. Mezhebi bir bil. Rehberini peder bil. Mürşidini pîrin vârisi bil. Ey tâlib, yalan söyleme 1. Gıybet itme 2. Şehvet-perest olma 3. Kibir ve kin tutma 4. Kimseye hased itme 5. Görüleni ört 6. Görmediği söyleme 7. Elin irmediği yire el uzatma 9. Sözün geçmediği yere söz söyleme 10. İbretle bak 11. Hilmlle söyle 12. Küçüğe izzet, büyüğe hizmet eyle 13. İkrârını sâf eyle 14. Hakkı özünde mevcûd bil 15. Her esrârı erenlere agâh ol 16. Özünü tarîkatde sâbit kadem eyle 17. Mürşidin Muhammed, [Poz 2048] rehberin 'Ali'dir 18. Mezhebin İmâm-ı Ca'feri's-Sâdık gürûhunun Nâcî 19. Pîrin Hünkâr Hacı Bektâş Veli'dir 20.

Ba'dehu mürşid tâlibin cümle vesilelerini tekbirle ve tâlibin elini adâb ve usûl-i vechile kendi eline alub bu âyet ve bu tercümânları okuya:

Bismillahirrahmanirrahim.

İnnellezine yübâyî uneke innemâ yübâyî ûnallahe yedullahi fevke eydihim femen nekese feinnema yenküsi âlâ nefsihi ve men evfa bimâ ahade aleyhullahü feseyü' tih ecren 'azimen.¹³

Yâ eyyhellezine âmenuttekullahe ve'l-tenzur nefsiin ma kaddemet liğadin vettekullahe innellahe habirun bimâ ta melûn.¹⁴

Yâ eyyhellezine âmenu tûbu ilâllahi tevbeten nasûhen.¹⁵

Vallahü yuhibbü't-tevvâbine ve yuhibbü'l-mütetahhirine.¹⁶

Elhamdülillahilezi lâ yebkâillâ vechehü velâ yekümü.¹⁷

İllâ zâtehu lehü'l-mülkü ve lehü'l-hükmü ve ileyhi turce'un.¹⁸

Allahümme salli 'ala seydidina Muhammedin ve 'Aliyyin [Poz 2049] ve'l-Hadice'tü ve'l-Fatimatü ve'l-Hasan ve'l-Hüseyn nesli zekiyyen ve Zeyne'l-âbid ve'l Bâkır ve's-Sâdık ve'l-Kâzım ve'r-Rızâ'i ve't-Takî ve'n-Nakiyyi ve haze'l-Askeri ve'l-Mehdillezi hüccetü'l-kâ'im yadribu bi's-seyfi bi-hükmi ezeliyyen ebdiiyyen salavâtullahi ve selâmuhu aleyhim ecma'in.¹⁹

Hüvallahü 'ala mâ nekulu vekilün ve in tevellev kemâ tevelleytum min kablu yu'azzibküm 'azâben elimen ve salli Allahü te'âlâ 'ala seydidina Muhammedin ve alihi ve hayri ashabihi ecma'in birahmetike yâ erhamer-rahimine.²⁰

Andan mürşid tâlibi rehberine teslim ve rehber tâlibi alub peymânçeye geçeler. Rehber anda bu tercümânı okuya:

Bismi's-Şâh.

Hamdullah vâsıl-ı didâr hak olduk bugün.

Cümle müşkil hall olub esrâr-ı hakk olduk bugün.

Bâde-i aşk-ı ilahi şükür-nûş kıldık bugün.

Mâsivâdan el çeküb mest-i ebed olduk bugün.

Ber cemâl-i cemâl Muhammed ila âhirihi...

[Poz 2050] Andan mürşid du'â ide Hû diyeler. Andan rehber tâlibi mürşidin önüne çeke niyâz iderler. Ve niyâz iderken bu tercümânı okuya:

Bismi's-Şâh.

Vallahü'l-meşriki ve'l-mağribi feinnemâ tuvelli fe sümme vechullahi.²¹

Simahüm fi vücûhihim min eseri's-sucûdi.²²

¹³ “Şüphesiz sana baş eğerek ellerini verenler (biat edenler), Allah'a baş eğip el vermiş sayılırlar. Allah'ın eli onların ellerinin üstündedir. Verdiği bu sözden dönen, ancak kendi aleyhine dönmüş olur. Allah'a verdiği sözü yerine getirene, Allah büyük ecir verecektir.” Fetih/10.

¹⁴ “Ey inananlar! Allah'tan sakının; herkes yarına ne hazırladığına baksın; Allah'tan sakının, çünkü Allah işlediklerinizden haberdardır.” Haşr/18.

¹⁵ “Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle tövbe edin.” Tahrir/8'den bölüm.

¹⁶ “Muhakkak ki Allah, tevvabin olanları (tövbe edenleri) sever ve temizlenenleri sever.” Bakara/222.

¹⁷ **Türkçesi:** Övgüler O'nun aittir. O'nun yüzünden başka hiçbir şey kalıcı değildir.

¹⁸ “İllâ vecheh (vecchehu), lehel hukmu ve ileyhi turceün(turceüne).”

Türkçesi: “Hüküm O'nundur. Ve O'na döndürüleceksiniz.” Kasas/88'den bölüm.

¹⁹ **Türkçesi:** Allah'ım! Muhammed'in, Ali'nin, Hatice'nin, Fatma'nın, Hasan ve Hüseyin'in ve onun temiz nesli Zeynel Abidin, Bakır, Sadık, Kazım, Rıza, Taki, Naki, Askeri ve Hüccet, Kaim olan, kılıcıyla vuran, hükümü ezeli ve ebedi olan Mehdi'nin üzerine selam olsun. Onların hepsinin üzerine senlik ver.

²⁰ **Türkçesi:** O Allah ki yediklerimize vekildir. Eğer önceden yaptığınızı gibi yüz çevirirseniz sizi elim bir azapla azaplandırır. Allah'ım Muhammed'e ve Ehlibeyt'ine ve hayırlı, seçkin ashabının tümünün üzerine olsun. Rahmetinin hakkı için ey merhametlilerin en merhametlisi.

²¹ “Doğu da, Batı da (tüm yeryüzü) Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü işte oradadır. Şüphesiz Allah, lütfü geniş olandır, hakkıyla bilendir.” Bakara/115'den bölüm.

²² “Onların âlâmetleri yüzlerindeki secde izleridir.” Fetih/29'dan bölüm.

deyüb mürşidin önünde niyâz ideler. Ve 'ayn-ı cem' erenlerine ve cümle lâıyk olan yirlere niyâz ideler. Andan rehber tâlibi çeküb kapuya getüre. Orada rehber bu tercümânı okuya:

Bismi 'ş-Şâh.

Küşâd itmiş kerem bâ ben şeh her dü serâ gördüm

Muhammed Mustafa 'yı destgîr her geda gördüm

Gelüb 'ayne 'l-yakîn Şâh-ı Velâyet pişvâ gördüm

Özümlü cümle merdânile fî tahtü 'l-livâ gördüm

Ber cemâl-i Muhammed kemâl İmâm Hasan İmâm Hüseyin 'Ali râ bülende salavât.

Mürşid tekrâr du'â ide. Hû diyeler. Rehber tâlible beraber mürşide **[Poz 2051]** ve her yere niyâz idüb tâlibi kapuya çeke ve kendüsü orada bu tercümânı okuya:

Bismi 'ş-Şâh. Allah Dost.

Hâzır gâ'ib zâhir bâtın 'ayn-ı cem' erenlerinin gül cemâllerine 'aşk.

Andan rehber tâlibi çeküb yerine otura ve tâlibe niyâz ide dahî kapuya geçüb orada bu tercümânı okuya.

Bismi 'ş-Şâh.

Kabul eyle Hüda hakkı hizmetim ey Şâh.

Be-hakk-ı Murtezâ ve âl-i dergâh-ı Hüseyin-i Kerbelâ.

Nûri hakkıçün bu dergâhdan ayırma ey ganî Şâh.

Ber cemâl-i Muhammed kemâl İmâm Hasan İmâm Hüseyin 'Ali râ bülende salavât.

Bunu okuyub tekrâr mürşide niyâz ide ve yine kapuya geçe. Bu tercümânı anda okuya:

Bismi 'ş-Şâh. Allah Dost.

Hâzır gâ'ib zâhir bâtın 'ayn-ı cem' erenlerinin gül cemâllerine 'aşk.

Andan rehber varub kendü postuna otura ve otururken bu tercümânı okuya:

Bismi 'ş-Şâh.

Sırr-ı cemâl-ı dost. Bi-vech hutut. [Poz 2052] Heft âdem der mihrâb-ı sitte. Çâr-küşe-i post 'Ayn-ı cem' erenlerine.

Allah Dost.

Andan mürşid dahî erkânın tekâmiline dâ'ir du'â ide. Hû diyeler. Andan sonra herkes yerlü yerince karar idüb ülfet ve muhabbet ve izhâr-ı safâ ve işâr-ı vefâ ve fütüvvet ve kemâl-ı 'aşk ve şevk ve zevkle sohbeti dirlik ve birlik ile dem ve devrân ve muhabbet ideler ve's-selâm.

'Ale't-tamâm ve's-selâm.

Ek-2: Der Beyân-ı Ta'rif-i Erkân Fî Tarîkati 'Aliyye-i Bektaşîyye'nin Orjinal Metni

